

Latvian Women's Movement

LATVIA

Latvian Women's Movement

**NATIONAL REPORT
ON THE SITUATION
OF WOMEN**

Latvian Women's Movement

**NACIONĀLAIS ZIŅOJUMS
PAR SIEVIEŠU STĀVOKLI
LATVIJĀ**

National Report on the Situation of Women in Latvia

prepared under contract with the National
Preparatory Committee by
Pārsla Eglīte, Dr. ģeogr.

Latvian Women's Studies and Information Center
Turgeņeva 19
Rīga, LV-1018

tel: +371-2-224040
fax: +371-7-821289

translation into English:
Ingrīda Kariņa

proofreading, Latvian text:
Maija Stūrniece

design:
Ilze Libiete

photo:
Uldis Briedis

Nacionālais ziņojums par sieviešu stāvokli Latvijā

Nacionālās komitejas uzdevumā sagatavoja
Pārsla Eglīte, Dr. ģeogr.

Latvijas Sieviešu pētniecības un informācijas centrs
Turgeņeva 19
Rīga, LV-1018

tel.: +371-2-224040
fakss: +371-7-821289

tulkojums uz angļu valodu:
Ingrīda Kariņa

latviešu teksta korektore:
Maija Stūrniece

dizains:
Ilze Libiete

foto:
Uldis Briedis

NACIONĀLAIS ZIŅOJUMS PAR SIEVIEŠU STĀVOKLI LATVIJĀ

Latvijas Nacionālā sagatavošanas komiteja
ANO 4. Vispasaules sieviešu konferencei
Pekinā 1995.gada 4.-15. septembrī

Apstiprināts Latvijas Republikas Ministru kabinetā
1995.gada 31. janvārī

LATVIA

NATIONAL REPORT
ON THE SITUATION
OF WOMEN

Latvian National Preparatory Committee for
the UN Fourth Conference on Women
Beijing, 4-15 September 1995

Approved by the Cabinet of Ministers of the Republic of Latvia

31 January 1995

Table of Contents

	page
General Overview	6
I. Introduction	8
II. Review and Appraisal at the National Level	10
A. The situation in the early 1980's and changes since then	10
B. The situation of women in the early 1990's	10
III. Future Strategic Goals	20
IV. Appendix	24
A. Key National Indicators (Tables 1-6c)	24
B. Supplementary Data (Tables 7-15)	29
C. Bibliography	37
D. Latvian Women's Organizations Represented in the Cooperation Council	38
E. The Latvian National Preparatory Committee for the UN Fourth World Conference on Women	39

Saturs

	Lpp.
Vispārējs ieskats	7
I. Ievads	9
II. Pārskats un vērtējums par dzimumu līdztiesību Latvijā	11
A. Stāvoklis 80. gadu sākumā un pārmaiņas kopš tā laika	11
B. Sieviešu stāvoklis dažādās jomās 90. gadu sākumā	11
III. Galvenie darbības virzieni	21
IV. Pielikums	24
A. ANO sekretariāta ieteiktie raksturlielumi (sadaļas ar skaitliskiem rādītājiem 1. - 6.c. tabula)....	24
B. Papildtabulas (7. - 15. tabula).....	29
C. Izmantotie avoti	37
D. Sadarbības padomē pārstāvētās Latvijas sieviešu organizācijas.....	38
E. Latvijas Nacionālā sagatavošanas komiteja ANO 4. Vispasaules sieviešu konferencei	39

General Overview

This is the first official report of the Latvian Government to its own and the international community on the situation of women in Latvia. This report focuses on the decade of transition from a centralized to a market economy, especially with respect to the condition of women under Communism and in the early post-Communist years.

This report has been prepared in accordance with the guidelines set out by the Secretariat of the United Nations Fourth World Conference on Women, to be held in Beijing from 4-15 September 1995.

With the fall of the Iron Curtain, Latvia's women have taken advantage of many opportunities to participate in international fora, to become acquainted with the experience of women in other countries, to exchange insights, and to compare problems and solutions with those of their colleagues abroad. As a result of international contact on both a governmental and a non-governmental level, Latvian women have developed a clearer understanding of the true situation of women abroad, in addition to recognizing the parameters of female advancement at home in Latvia.

Our primary goal is the implementation of the full equality guaranteed to both sexes by our Satversme (Constitution), Labor Code, Civil law and international conventions. This process is hampered by popular stereotypes about the limited ability of women to participate in politics and in leadership roles, as well as the low standard of living, which forces women to devote a great deal of time and energy to basic housekeeping needs, to the exclusion of advancing their education or participating in civic activities. To improve this situation, we must facilitate an increase in women's self-confidence and develop a more rational approach to housekeeping so that all family members share daily chores. These two conditions are critical to increasing women's civic and political activity, which in turn will advance economic humanization and ensure that education and culture become priorities in national development.

Vispārējs ieskats

Šis ir Latvijas Republikas valdības pirmais oficiālais ziņojums pašu valsts un starptautiskajai sabiedrībai par sieviešu stāvokli Latvijā pēc neatkarības atgūšanas. Tajā īsi raksturotas Latvijas sieviešu stāvokļa īpatnības tā sauktajā sociālisma sistēmā un tā pārmaiņas pēctotalitārisma pirmajos gados, respektīvi, pārejas periodā no centralizētas ekonomikas uz tirgus ekonomiku.

Ziņojums sagatavots atbilstoši ANO sekretariāta piedāvātajām vadlīnijām, gatavojoties 4. Vispasaules konferencei par sievietēm 1995. gada 4.-15. septembrī Pekinā.

Kritot "dzelzs priekškaram", Latvijas sievietes ir plaši izmantojušas starptautisko organizāciju piedāvātās iespējas piedalīties kopējās sanāksmēs, iepazīties ar citu valstu sieviešu stāvokli un pieredzi, salīdzināt savu un ārzemju kolēģu problēmas, prasmi un iespējas tās risināt, savstarpējo informētību. Valstisko un nevalstisko starptautisko sakaru attīstība ir sekmējusi gan patiesāku dažādu valstu sieviešu stāvokļa vērtējumu, gan Latvijas sievietēm risināmo problēmu apzināšanos.

Latvijas sievietes jau līdz ar valsts dibināšanu 1918.gadā ieguva ar vīriešiem vienlīdzīgas politiskās tiesības, iespējas izglītoties un izvēlēties nodarbošanos, ko viņas arī ir pilnībā izmantojušas. Tomēr viņas daudz retāk nekā vīrieši ieņem vadošus amatus un ir pārstāvētas lēmējinstīcijās. Tas ierobežo sieviešu vajadzību apmierināšanu, viņu specifiskās pieredzes un dotību pilnīgāku izmantošanu visas sabiedrības labā.

Galvenais uzdevums šajā jomā ir Satversmē, Darba kodeksā, Civillikumā un LR ratificētajos starptautiskajos dokumentos paredzētās abu dzimumu līdztiesības īstenošana dzīvē. To kavē vēl arvien sabiedrībā izplatītie stereotipi par sieviešu ierobežotajām spējām politikā un vadošajos amatos, kā arī zemais dzīves līmenis, kura dēļ sievietes ir spiestas veltīt tik daudz laika un spēku ģimenes rūpēm, ka to nepietiek zināšanu papildināšanai un sabiedriskajai darbībai. Lai to novērstu, tuvākajā nākotnē jāsekmē sieviešu pašapziņas uzturēšana, patriarhālo aizspriedumu pārvarēšana sabiedrības apziņā, abu dzimumu izglītošanās cilvēku saskarsmes jomā, ieskaitot racionālu māsaimniecību un vienlīdzīgu visu ģimenes locekļu iesaistīšanos kopējās rūpēs. Tas radītu priekšnoteikumus sieviešu sabiedriskai un politiskai aktivitātei, kas savukārt veicinātu sabiedrības straujāku humanizāciju, izglītības un kultūras prioritāru attīstību kā priekšnosacījumu tautsaimniecības modernizācijai un attīstībai.

I. Introduction

In the mid- to late 1980's, the bankruptcy of the centralized economic system, combined with nonviolent revolt, led to the collapse of Communism in Latvia, as in the rest of Eastern Europe. The change of political regimes was peaceful. However, Latvia's renewal of independence, democracy, private ownership and a market economy after 50 years of socialism has led to a socioeconomic crisis. The problems of transition are intensified by the lingering aftereffects of Soviet colonization.

At this historic turning point, living conditions and the situation of women in Latvia have changed not so much quantitatively as qualitatively. For this reason, changes are not easily illustrated by statistics and graphs as they might be under less turbulent conditions; further, the changes in Latvia cannot be explained solely through the lens of the Forward-Looking Strategies for the Advancement of Women adopted at the Third World Conference on Women in Nairobi in 1985. Therefore, analyzing changes in women's living conditions in Latvia over the past decade is of little comparative value. Of greater importance is the analysis of current realities, contradictions and possibilities, supplementing statistical indicators with sociological research on the female viewpoint, using the experience of other countries to guide our strategy in mapping out policy for future generations.

A maximally complete and accurate delineation of the current condition of Latvia's women would assist in analyzing the success of future development. Unfortunately, compared to the Soviet period, the number of gender-specific statistical indicators (i.e. employment statistics) has shrunk during the past few years. Therefore, it has not been possible to follow the UN guidelines to the letter, and this portrait of women in Latvia in the early 1990's is, at best, approximate.

I. Ievads

80. gadu otrajā pusē un beigās Latvijā, tāpat kā citās Austrumeiropas valstīs, centralizētās ekonomikas bankrots un tautas nevardarbīgās protesta akcijas pret komunistisko režīmu noveda pie tā sabrukuma. Politiskās iekārtas maiņa valstī gan notika bez asinsizliešanas, tomēr neatkarīgas, demokrātiskas valsts privātīpašuma un tirgus ekonomikas atjaunošana pēc 50 gadu pārtraukuma norit sociāli ekonomiskās krīzes un Latvijā vēl nepārvarētas krievu un citu bijušās PSRS slāvu tautu kolonizācijas un tās seku apstākļos. Tas vairo risināmās problēmas un padziļina pārejas laika grūtības.

Šī vēsturiskā pavērsiena ietekmē dzīves apstākļi un sieviešu stāvoklis ir krasi mainījies ne tik daudz kvantitatīvi, cik kvalitatīvi. Tāpēc pārmaiņas nav raksturojamas ar statistikas rādītājiem kā mierīgas attīstības posmos un nav izskaidrojamas ar ANO 3. sievietēm veltītās konferences (Nairobi 1985.g.) un tajā pieņemtās stratēģijas iespējamo iespaidu uz norisēm Latvijā. Šā iemesla dēļ nav būtiskas nozīmes sieviešu stāvokļa pārmaiņu analīzei Latvijā 80. gados. Svarīgāka ir pašreizējās situācijas, tās pretrunu un iespēju analīze, līdztekus objektīviem statistikas rādītājiem izmantojot arī īpašos pētījumos izziņātos sieviešu viedokļus un citu valstu pieredzi. Šāds pārskats un vērtējums noderētu par pamatu stratēģijas izstrādei nākamajam laikposmam – Latvijas sieviešu tagadējām paaudzēm vēl neierastos apstākļos.

Iespējami pilnīgāks pašreizējā sieviešu stāvokļa un sastāva raksturojums pēc visiem pieejamiem rādītājiem būtu izmantojams arī turpmāko mierīgas attīstības posmā notiekošo pārmaiņu novērojumiem un vērtējumam. Diemžēl, salīdzinot ar iepriekšējo laikposmu, Latvijā ir samazinājies statistisko rādītāju daudzums un tostarp arī tādi, kas bija un būtu diferencējami pēc dzimuma, piemēram, par nodarbinātību dažādās nozarēs. Tāpēc par Latvijas sievietēm 90. gadu pirmajā pusē nav atrodamī visi ANO šim nolūkam ieteiktie raksturlielumi, un iespējams tikai nepilnīgs vai aptuvens stāvokļa raksturojums.

II. Review and Appraisal at the National Level

A. The situation in the early 1980's and changes since then

Under the Communist regime, and even through the early 1980's, Latvian women enjoyed full *de jure* legal equality in education, work and in the family. This included equal pay for equal work. This situation permitted Latvian women to attain an education level equal to, and sometimes higher than, their male counterparts: in 1989, for example, in the 20-64 age group, women had attended school an average of 10.7 years; men, an average of 10.5; in the 25-34 age group, however, the figures are 12.4 and 11.8 years, respectively. Moreover, women were represented in all professions, including technical ones, occupied some leadership positions; enjoyed economic independence; and were, in principle, not dependent on men in the principal spheres of life (see Appendix).

Latvian women have grown accustomed to these rights and show no intention of giving them up. Studies and polls have shown that interesting and creative work, the opportunity to develop one's abilities and practice a profession are among the top priorities in life for women, and rank nearly as highly as they do for men (see bibliography sources nos. 7-12).

On the other hand, under conditions of general political powerlessness, the rather high percentage of women in official structures (1/3 of the Supreme Soviet and approximately 1/2 in local Soviets) did not guarantee women real power and popular respect. Under the single-mandate election system, the Communist Party selected and balanced candidate lists without regard for the advancement of women. On the contrary, a low standard of living and the destruction of individuality brought on by socialism generally led to the asexualization of behavioral norms, disdain of women and traditionally "feminine" work, ignorance of female characteristics and massive overburdening of women through the necessity of combining full-time paid employment with house-keeping, child care, and care of all members of the family (see Table 11). Day-care facilities were available for only 61% of all children and were of poor quality. All these factors combined to create fertile ground for the idealization of the patriarchal family structure, casting the usefulness of women's gainful employment into doubt. As a result, during the transition period, preschool enrolment has dropped by half, women's employment opportunities in the new private sector have been limited, prostitution has spread and female representation in legislative bodies has decreased.

The problems left over from the late 1980's are far from solved, but rather are being compounded by the recent popularization of negative stereotypes of women as housewives, prostitutes, and so on.

B. The situation of women in the early 1990's

1. Inequality in the sharing of power and decision-making.

In 1993, the Latvian Saeima (Parliament), held its first free elections since 1931. Women gained 15.0% of its seats. This percentage does not, however, reflect voters' attitudes towards female legislators, but rather the number and rank of women on party lists. Political scientists consider that the decades of political powerlessness, in which decisions were made by a handful of Party leaders and elected bodies were merely puppets, have led to a situation in which men, especially, show hyper exaggerated political ambitions.

Women were not represented in the first two governments after the renewal of independence, but the current government (created in 1994) has one female minister (out of 13), one female state minister (out of 12), and four state secretaries. In general, the higher the level of responsibility, the fewer women are represented (see Table 1). The asymmetry of the genders in both the legislative and executive bodies is indicative of the incomplete development of democracy in Latvia.

In 1994 municipal elections, women earned about 2/5 of local government seats. In one pagasts (township) women swept the elections; in 12 pagasti, women earned 6 out of 7 seats. It is likely that, on a local level, voters are well acquainted with each candidate and his or her capabilities.

II. Pārskats un vērtējums par dzimumu līdztiesību Latvijā

A. Stāvoklis 80. gadu sākumā un pārmaiņas kopš tā laika

Visā komunistiskā režīma pastāvēšanas laikā un arī 80. gadu sākumā sievietes baudīja pilnīgu *tiesisku (de iure)* vienlīdzību ar vīriešiem izglītības jomā, darbā un ģimenē, ieskaitot vienādu samaksu par vienādu darbu, ja vien tādu tiešām veica. Pateicoties tam, sievietes ieguva tikpat augstu un pat nedaudz augstāku izglītību nekā vīrieši (1989.g. 20-64 gadu vecumā vidēji 10.7 mācību gadi katrai sievietei un 10.5 - vīrietim, bet 25-34 gadu vecumā attiecīgi 12.4 un 11.8), darba pieredzi dažādās, arī tehniskās profesijās, vadošā un organizatoriskā darbā, ekonomisku patstāvību un līdz ar to neatkarību no vīra noteicošās lomas visos jautājumos (sīkāk sk. pielikuma tabulas).

Pie aplūkotajām tiesībām un iespējām Latvijas sievietes ir pieradušas un, cik vērojams, nedomā atteikties no tām arī turpmāk. Dažādu zinātnisko kolektīvu veiktajās aptaujās konstatēts, ka interesants radošs darbs, iespēja strādāt savā specialitātē un likt lietā savas spējas sievietēm ir viena no svarīgākajām dzīves vērtībām, tikpat nozīmīga kā vīriešiem (sīkāk sk. izmantotos avotus Nr. 7 - 12).

No otras puses, vispārējās politiskās beztiesības apstākļos sieviešu samērā augstais īpatsvars vēlētajās institūcijās (1/3 Augstākajā Padomē un aptuveni 1/2 vietējās padomēs) nenodrošināja viņām reālu varu un sabiedrības cieņu. Vienmandāta vēlēšanu sistēmas dēļ ar PSKP organizāciju iepriekš izraudzītu un sabalansētu kandidātu sastāvu tādas nebija arī pašām padomēm. Savukārt zema dzīves līmeņa un personību nivelēšanas apstākļos formālā vienlīdzība bieži vien noveda pie uzvedības normu vienādošanas, necieņas pret sievieti un viņas tradicionāli veicamajām ģimenes rūpēm, sieviešu īpatnību ignorēšanas un viņu masveida pārslodzes, savienojot pilnu darbadienu algotā darbā ar bērnu un daļēji arī citu ģimenes locekļu aprūpi (11. tab.). Bērnu iestāžu bija par maz (tās apmeklēja 61% bērnu), un tās nebija pietiekami labas. Visi šie apstākļi kopumā radīja augsni patriarhālās ģimenes idealizācijai un sieviešu ārpusmājas darbības lietderības apšaubīšanai. Pārejas laikmeta sākumposmā tas uz pusi samazināja vietu skaitu pirmsskolas bērnu iestādēs, veicināja darba vietu ierobežojumus sievietēm privātajā sektorā, prostitūcijas izplatību un arī sieviešu deputātu kandidātu un deputātu īpatsvara samazināšanos lēmēj institūcijās.

Līdz ar to 80. gadu problēmas nav tuvojušās atrisinājumam, bet papildinājušās ar jaunu, sabiedriskajos saziņas līdzekļos iedzivinātu sievietes māsaiņniecības, "vakara meitenes" u.tml. stereotipu pārvarēšanu.

B. Sieviešu stāvoklis dažādās jomās 90. gadu sākumā

1. Nevienlīdzība varas struktūrās un lēmumu pieņemšanā.

Latvijas atjaunotajā likumdevēj institūcijā Saeimā, kas 1993.gadā pirmo reizi kopš 1931.gada tika vēlēta pēc partiju brīvas izvēles sistēmas, sievietes ieguva 15.0% deputātu vietu. Taču šo īpatsvaru noteica ne tik daudz vēlētajū nostāja par vai pret viņām, cik sieviešu daudzums un kārtas numurs partiju listēs. Politisko zinātņu speciālisti uzskata, ka Latvijas vīriešu hipertrofēto tiekšanos pēc politiskās darbības un varas izraisījusi ilgā atstumtība no tās, jo iepriekšējā laikposmā istie lēmēji bija tikai pavisam neredzami vienīgās partijas vadošie kadri. Vēlēto valsts institūciju loma bija butaforiska.

Pirmajās divās pēc valsts neatkarības atjaunošanas sastādītajās valdībās sieviešu nebija, trešajā (1994.g.) ir viena ministre no 13, viena valsts ministre no 12 valsts ministriem un četras valsts sekretāres. Visumā jo augstāks vadības līmenis, jo mazāks tajā sieviešu īpatsvars (sīkāk sk. 1. tabulu). Abu dzimumu neproporcionālā pārstāvība likumdevējās un izpildvaras institūcijās liecina par vēl nepilnīgu demokrātiju Latvijā.

1994. gadā dažādu līmeņu pašvaldību vēlēšanās sievietes ieguva vairāk vietu nekā Saeimā - 2/5, turklāt vienā - Auru pagastā sievietes ieguva visas vietas padomē, 12 pagastos sievietes ieguva 6 vietas no 7. Domājams, tādēļ, ka vietējā līmenī vēlētajī labāk pazīst katru kandidātu un viņa lietišķās īpašības.

2. Insufficient mechanisms to promote the advancement of women.

Although female equality in all spheres has been guaranteed by the Constitution of 1922, (except for a few limitations on married women, which existed until 1940) currently no mechanisms exist to promote the professional advancement of women.

In fact, just the opposite is taking place: maternity leave—2 months both before and after delivery, in addition to the option to stay at home until the child is 3 years old, while receiving a minuscule 40% of minimum wage—decreases women's competitiveness in the job market, especially in the private sector. Moreover, the legal right to the same job after maternity leave is often useless, for the position may simply have been eliminated. For these reasons, many women do not take advantage of a full maternity leave, and limit the number of children in their families, for the current standard of living does not permit a family to exist on a single salary for any length of time (see bibliography sources 13 and 14).

Currently, women's advancement is being promoted chiefly by their non-governmental organizations (see Appendix D), each using its own approach according to its particular purpose.

3. Lack of awareness of, and commitment to, internationally recognized women's rights.

In 1990, while independence was still being renewed, Latvia acceded to all United Nations conventions on human rights, including the Convention for the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women. However, an enforcement mechanism in the government has yet to be created. The text of CEDAW was originally published in Latvia as part of a collection of conventions, but was published again in 1994, in a single volume and in a larger number, through private agencies. Government workers and civil servants are, for the most part, unaware of its existence. Popular opinion holds that women in Latvia are not discriminated against, because they enjoy full legal equality, and because discrimination is not ingrained in national custom. In reality, as mentioned above, a certain asymmetry persists.

2. Nepilnīgi sieviešu izvirzīšanās veicināšanas līdzekļi.

Paļaujoties uz valsts pamatlikumā noteikto sieviešu līdztiesību visās jomās, kas faktiski pastāv jau kopš 1922.gada (izņemot dažus ierobežojumus precētām sievietēm līdz 1940.g.), nekāds īpašs mehānisms sieviešu karjeras veicināšanai Latvijā nav ticis veidots.

Drīzāk otrādi: sieviešu tiesības uz pilnībā apmaksātu 2 mēnešu pirmsdzemdību un tikpat ilgu pēcdzemdību, kā arī bērna kopšanas atvaļinājumu, līdz tas sasniedz 3 gadu vecumu, ar visai niecīgu pabalstu (40% minimālās algas apmērā) samazina sieviešu konkurētspēju darba tirgū, it īpaši privātsektorā. Turklāt likumā noteiktās tiesības pēc šī atvaļinājuma atgriezties iepriekšējā darbavietā bieži vien nevar izmantot, jo vieta tikusi likvidēta. Tādēļ daļa sieviešu pēc iespējas sāksina šo atvaļinājumu, kā arī ierobežo bērnu skaitu ģimenē, jo pašreizējais iedzīvotāju vairākuma dzīves līmenis neatļauj gadiem dzīvot ar vienu algu (sīkāk sk. 13. un 14. avotu).

Pagaidām sieviešu izvirzīšanos atbalsta galvenokārt viņu pašu sabiedriskās organizācijas (sk. D. pielikumu), izmantojot dažādus paņēmienus atbilstoši katras organizācijas nostājai.

3. Nepietiekama starptautiski atzīto sieviešu tiesību apzināšanās.

Latvija jau neatkarības atjaunošanas sākumposmā 1990. gadā pievienojās visiem ANO cilvēktiesību pamatdokumentiem, ieskaitot Konvenciju par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu. Taču vēl nav iecelta par tās ieviešanu atbildīga amatpersona. Konvencijas teksts latviski sākotnēji izdots kopējā krājumā un pārāk mazā metienā, bet 1994. gadā - sabiedrisko organizāciju spēkiem, tāpēc valsts ierēdņi praktiski nav ar to iepazīnušies un to pilnībā neievēro. Valda uzskats, ka sievietes Latvijā netiek diskriminētas, jo likumdošana tām garantē līdztiesību, arī tautas ieražās nav nekādu pakļautības normu. Tomēr dzīvē, kā jau minēts, zināma nevienlīdzība pastāv.

Ģimenes rūpju nevienlīdzīgās sadales sekas sabiedrības lielākās daļas (arī daudzu sieviešu) apziņā nesaistās ar sieviešu *tiesībām* uz līdzvērtīgām izvēles un attīstības iespējām visās sabiedriskās dzīves jomās, bet vienīgi ar tradicionālo darba dalīšanu. Resp., sadzīves jomā sabiedriskā apziņa ir atpalikusi no pasaules attīstības tendencēm, tām raksturīgo sieviešu ārpusmājas darbu, pakalpojumu daudzveidību un profesionālā darba priekšrocībām visās jomās.

4. Nabadzība.

Pēc sociālisma saimnieciskās krīzes un tiesiski neregulētās privātkapitāla sākotnējās uzkrāšanas posmā 1993. gadā 60% Latvijas ģimeņu ienākumi bija zem valdības apstiprinātā krīzes iztikas minimuma: Ls 30 mēnesī jeb 50.4 USD (kopš 1994.g. aprīļa - Ls 38.23 jeb 64.2 USD).

Šādi ienākumi nenodrošina visu primāro vajadzību normālu apmierināšanu. Nabadzībā dzīvo ne tikai ģimenes, kur mātes ir vienīgās peļņitājas, bet vairākums ģimeņu ar bērniem (it īpaši, kamēr māte ir ar tiem mājās un nepelna) un visi pensionāri, kuru vidū 70% ir sievietes. Kā liecina ģimenes budžeta izpēte, nabadzīgās ģimenes ierobežotu dzīvnieku izcelsmes produktu patēriņu, respektīvi, ir spiestas lietot nepilnvērtīgu uzturu (sk. 15.tabulu), nemaz jau nerunājot par galēji ierobežotu kultūras iestāžu apmeklējumu iespēju, ieskaitot bērnu talantu izkopšanu mūzikas u.tml. skolās un pulciņos. Naudas trūkuma dēļ daļa skolas vecuma bērnu nesāk vai pārstāj apmeklēt skolu, bet pagaidām nav izveidota šādas Latvijā jaunas parādības uzskaitē.

Visizplatītākā nabadzības izpausme un sekas ir visu māsaimniecības darbu veikšana sieviešu rokām, jo elektropiederumu, bērnu autiņu un pārtikas pusfabrikātu iegāde, kā arī pakalpojumu izmantošana pārsniedz vidējās ģimenes budžeta iespējas. Tādējādi nabadzība kombinācijā ar tradicionālo dzimumu nevienlīdzību sadzīvē noved pie pārmērīga sieviešu laika patēriņa mājas darbos (sk. 11. tabulū). Tas, kā iepriekš minēts, ir viens no galvenajiem kavēkļiem arī karjerai nepieciešamo zināšanu papildināšanai un aktīvai sabiedriskai darbībai.

Pārliko laika patēriņu mājas darbos veicina arī konservatīva māsaimniecības stereotipa uzturēšana sabiedrības apziņā pat ar sieviešu periodisko izdevumu starpniecību un līdz šim niecīgās pūles propagandēt vienlīdzīgu pienākumu sadali ģimenē un racionālus māsaimniecības paņēmienus, kas iespējami arī ar ierobežotiem ienākumiem.

Popular opinion (including that of many women) does not associate the unequal distribution of household responsibilities with women's rights and women's equal development and opportunities, but rather with the traditional division of labor. In other words, our society's views on this matter differ from approaches beyond our borders, where women also work outside the home, but enjoy services and professional conditions that enable them to do so.

4. Poverty.

As a result of the postsocialist economic crisis and the lack of regulating mechanisms to control the privatization of capital, the income of 60% of Latvia's families in 1993 was below the official subsistence level: 30 Ls/month (\$50.4 USD). In April 1994, the family subsistence level was reassessed at 38.23 Ls/month, or \$64.2 USD.

This income level is insufficient to meet basic needs. Poverty is a fact of life not only for single-parent families, but also for the majority of all families with children, especially those in which women do not work outside the home. Poverty affects practically all pensioners, 70% of whom are women. As illustrated by research on patterns of household spending, poor families spend little of their food budget on animal-based foodstuffs, so that their diets are often low in nutritional and caloric value (see Table 15). It goes without saying, then, that their cultural activity is limited, not to mention the range of extracurricular clubs and activities, such as music schools, in which they can afford to enroll their children. Lack of money causes a number of school-age children to drop out of school or never to attend in the first place, but data on this phenomenon are not yet available.

The most widespread effect of poverty is that practically all household tasks are performed by women, due to the prohibitive expense of electrical appliances, disposable diapers, ready-made foods, and domestic services. In this way, economic constraints combine with traditional gender roles to burden women with the full weight of domestic responsibilities (see Table 11). As discussed earlier, this is one of the primary obstacles to women's civic involvement and to training which would further their careers.

This division of household responsibilities only reinforces popularly held stereotypes about women as homemakers, despite the efforts of some periodical publications to promote the equal division of labor in the home, and a more rational approach to housekeeping, possible even when economic means are limited.

5. Inequality in women's access to and participation in the definition of economic structures and policies.

In various economic sectors and within the government, employment statistics are no longer gender-specific. Moreover, a census has not been taken since the renewal of Latvian independence. Therefore, official statistics about women's participation in private enterprise do not exist. According to 1992-1993 polls, the number of women involved in private enterprise was 2.5 to 3 times less than the number of men. There are no formal obstacles to women's business activity; indeed, a number of businesswomen and female executives are quite well known.

6. Inequality in access to education, health, employment and other means to maximize awareness of women's rights and the use of their capacities.

There are no legal obstacles to women's access to educational and medical services in Latvia, if we do not count the high cost of giving birth in "comfortable" conditions which correspond to the bare minimum in more developed nations.

The right to access medical care, however, does not guarantee that it will be available in all areas, nor does it guarantee good health. Median life expectancy for newborn females has shrunk from 75.2 years in 1989 to 73.8 years in 1993. While this is 10 to 12 years longer than median life expectancy for men in Latvia, is still 5 to 6 years shorter than the life expectancy of women in Nordic countries. This life expectancy is indicative not only of the low standard of living and the poor quality of medical care, but also of the lack of education in health matters and the difficulty of maintaining a healthy life-style on a minimal budget. Health instruction is not part of mandatory school curricula, and is available in some schools as an elective subject.

In general schools and secondary specialized education, excluding vocational schools, girls are in the majority, despite the fact that boys make up more than half the population for these age groups. 56% of university students are women, which includes 27% of technical university students and the handful of female students at the Police and Naval academies.

5. Neproporcionāla sieviešu dalība uzņēmējdarbībā.

Dažādos tautsaimniecības sektoros un vadības līmeņos nodarbināto sastāvu pēc dzimuma Latvijas statistika vairs neuzskaita, bet tautskaites pēc neatkarības atjaunošanas nav notikušas. Tāpēc oficiālu datu par sieviešu dalību uzņēmējdarbībā nav. Pēc 1992.-1993. gada izlases veida aptauju datiem, sieviešu starp privātuzņēmējiem bija 2.5-3 reizes mazāk nekā vīriešu, taču nav pamata apgalvot, ka tam tiktu radīti formāli šķēršļi. Sabiedrībā ir plaši pazīstamas veiksmīgas uzņēmējas, banku viceprezidentes u.tml.

6. Izglītības, medicīniskās palīdzības un darba iespējas.

Izglītības un medicīnisko pakalpojumu izmantošanas jomā nekādu ierobežojumu sievietēm Latvijā nav, ja neskaita maksu par dzemdībām salīdzinoši komfortablos apstākļos, kas atbilst tikai elementārajām prasībām attīstītās valstīs.

Līdztiesība ārstnieciskās palīdzības saņemšanā nenodrošina pietiekamu tās pieejamību lauku apvidos un vēl jo vairāk labu veselību. Vidējais paredzamais mūža ilgums jaundzimušajām ir samazinājies no 75.2 gadiem 1989.gadā līdz 73.8 gadiem 1993.gadā. Tas gan ir par 10-12 gadiem vairāk nekā Latvijas vīriešiem, bet par 5-6 gadiem mazāk nekā Skandināvijas valstu sievietēm. Šāds mūža ilgums liecina ne vien par dzīves līmeņa un ārstniecības kvalitātes atšķirībām, bet arī par nepietiekamu Latvijas sieviešu izglītību veselības uzturēšanā un daļēji arī ienākumu ierobežotām iespējām piekopt veselīgu dzīvesveidu. Veselības mācība nav iekļauta skolas obligātajā mācību programmā, un tikai daļā skolu tā ir pieejama kā izvēles priekšmets.

Vispārīzglītojošās skolās un vidējās speciālās mācību iestādēs, izņemot arodskolas, jaunietes veido skolēnu vairākumu, kaut arī atbilstošās vecumgrupās skaitliskā pārsvarā ir puīši. Studentu vidū jaunietes ir vairākumā (56%), t.sk. tehniskās augstskolās - 27%, dažas mācās arī Policijas un Jūras akadēmijā.

80. gadu beigās sieviešu nodarbinātība Latvijā bija praktiski tikpat augsta kā vīriešiem, turklāt tikai dažas no simta izmantoja tiesības strādāt nepilnu darbadienu (par proporcionālu samaksu). Pārejas periodā līdz ar bezdarba rašanos un lielākās daļas bēr-

At the end of the 1980's, female employment was practically equal to men's, and only a small percentage of women took part-time employment. During the period of transition, along with the emergence of unemployment and the sharp reduction in the number of kindergartens, female employment has decreased. However, concrete figures on its level and structure are unavailable, for many private businesses evade taxes, and so do not fully report the number or gender of their employees.

The unemployment level is estimated to be approximately equal for men and women, at 6% of the economically active population. Due to the proportion of women in the population, women constitute slightly over half (53%) of the unemployed. According to statistics compiled by the State Employment Board, relatively fewer university-educated women are unemployed, while women with elementary and incomplete secondary education are disproportionately unemployed.

An early 1994 poll of employers revealed that a candidate's relevant professional qualifications, and not gender, were the determining factors in hiring decisions. Women's employment is limited only by maternal responsibilities and physical limitations in the case of heavy manual labor. Women occupy such occupations quite rarely, however; one of the factors of a high level of female education is the desire to choose a profession. Through the reformation of the educational and training system in the most popular fields, women could have quite good prospects for employment, especially in the service sector, which is expected to enjoy the most growth. Women's employment in the service industries is already becoming traditional: in the social sector, women occupy high percentages in various industries: 83% in health care, 77% in education, 76% hotels and restaurants, 73% in financial institutions. In all, nearly 60% of female workers in the social sector work in service industries, including the lowest-paid professions: health care and social services, education, culture and the arts; professions in which the average salary in 1993 was only 69%-73% of the average overall salary in the economy (see Table 6c). In this way, the Soviet heritage of low pay for work in those service professions which require the highest qualifications, as well as a low proportion of women in management positions, contributes to the feminization of poverty. In order to minimize the income gap between the sexes, it will be necessary to pay corresponding to (and not inversely with) qualifications, as is the case in more developed countries.

In this time of transition in which businesses have free reign, it is not unusual to see employment advertisements which specifically seek men, even for jobs readily filled by women. According to the observations of Employment Agency employees and trade unions, an increasing number of employers routinely expect that women, especially secretaries, engage in sexual relations with their employers or male clients and guests, at the risk of losing their jobs if they refuse. In light of this trend, employment opportunities for women over 30 (or women who refuse to go along) have decreased. In turn, women who do enter into such arrangements put themselves at the risk of violence or contracting sexually transmitted diseases.

Prostitution has become quite widespread in Latvia, though no statistics on it are available due to the unofficial nature of this industry. According to estimates of the Riga Police, in Riga alone there are about 4000 prostitutes, or 4.5% of the 15-29 age group in the city. The danger of the spread of sexually transmitted disease notwithstanding, currently no measures against prostitution are being taken, for the newly created Moral Police have yet to work out criterion for evidence of prostitution.

nudāru slēgšanu sieviešu nodarbinātība, protams, ir pazeminājusies. Tomēr drošu ziņu par tās līmeni un struktūru nav, jo privātuzņēmumi, izvairoties no nodokļiem, nesniedz pilnīgu statistiku par strādājošo skaitu un sastāvu.

Bezdarbs aktīvā vecuma sievietēm līdz šim ir tāds pats kā vīriešiem (~6%), kaut arī bezdarbnieku skaitā iedzīvotāju sastāva īpatnību dēļ sieviešu ir nedaudz vairāk par pusi (53%). Pēc Nodarbinātības valsts dienesta ziņām, reģistrēto bezdarbnieču sastāvā sieviešu ar augstāko izglītību ir relatīvi mazāk, bet ar pamata un nepilno vidējo izglītību – vairāk nekā aktīvā vecuma iedzīvotāju vidū.

1994. gada sākumā veiktajā aptaujā par sieviešu nodarbinātību darba devēju vidū valdīja viedoklis, ka noteicošais kadru izvēlē nav dzimums, bet profesionālā atbilstība un kvalifikācija. Sieviešu nodarbinātība var tikt ierobežota arī mātes pienākumu veikšanas laikā un darbos, kur nepieciešams lielāks fiziskais spēks. Taču tādu darbu sievietes Latvijā izvēlas samērā reti: sievietēm piemērotāku profesiju izvēle ir viens no faktoriem augstai sieviešu mācību aktivitātei. Tādējādi, izveidojot mācību un pārkvalifikācijas sistēmu visvairāk pieprasītajās profesijās, sievietēm varētu būt diezgan labas darba izredzes, it īpaši darbam pakalpojumu sfērā, kur paredzams lielākais darbavietu pieaugums. Sievietēm darbs pakalpojumu nozarēs ir piemērots un jau kļuvis tradicionāls: sabiedriskajā sektorā veselības aizsardzībā nodarbināto vidū sieviešu ir 83%, izglītībā – 77%, viesnīcās un sabiedriskajā ēdināšanā 76%, finansu iestādēs – 73%. Kopumā gandrīz 60% sabiedriskajā sektorā nodarbināto sieviešu strādā pakalpojumu sfēras nozarēs, ieskaitot viszemāk apmaksātās: veselības aizsardzībā un sociālajā aprūpē, izglītībā, kultūrā un mākslā: 1993.gadā 69-73% no vidējās darba samaksas tautsaimniecībā (sk. 6.c. tabulu). Tādējādi no padomju režīma pārmantotā relatīvi zemā maksa par darbu sociālo pakalpojumu jomā, kam raksturīgs visaugstākais darbinieku kvalifikācijas līmenis, kā arī mazāks sieviešu īpatsvars visu nozaru vadošajos amatos ir galvenais cēlonis nabadzības feminizācijai. Nodrošinot vismaz sabiedriskajā sektorā darba samaksas diferenciāciju ne apgriežti, bet tieši proporcionāli kvalifikācijai, kā tas ir attīstītajās valstīs, vienlaikus ar darba kvalitātes kāpinājumu visās jomās tiktu sekmēti abu dzimumu faktisko ienākumu starpības mazināšanās.

Pārejas posma apstākļos ar neierobežotu privātuzņēmēju rīcības brīvību izsludinātajās vakancēs nereti tiek pieprasīts tieši vīrietis pat sievietēm izpildāmos darbos. Pēc Darbā iekārtošanas biroja darbinieku un arodbiedrību novērojumiem, izplatītāka kļuvusi darba devēju prasība pēc nodarbināto sieviešu, it īpaši sekretāru gatavības dzimumattiecībām ar viņiem vai viņu viesiem, atteikuma gadījumā uzteicot vietu. Šādu nosacījumu dēļ darba iespējas kļuvušas ierobežotas sievietēm pēc 30 gadiem vai "ar kompleksiem". Savukārt jaunajām sievietēm "bez kompleksiem" ir lielāka saslimstības un pret viņām vērstas vardarbības varbūtība.

Par samērā izplatītu sieviešu nodarbošanos Latvijā kļuvusi prostitūcija, par kuru kā neregistrējamu individuālās vai "uzņēmējdarbības" veidu gan trūkst statistiskas uzskaites. Pēc Rīgas Policijas pārvaldes tikumības policijas ekspertu aplēsēm, Rīgā vien ir ap 4000 šīs senākās profesijas pārstāvju jeb 4.5% atbilstošā vecuma galvaspilsētas iedzīvotāju, pārsvarā 15-29 gadu vecumā. Neraugoties uz prostitūcijas nenoliedzamo lomu seksuāli transmisīvo slimību izplatības pieaugumā Latvijā, iedarbīgi pasākumi pret to netiek veikti: izveidotajai tikumības policijai nav kritēriju prostitūcijas fakta pierādīšanai.

7. Vardarbība pret sievietēm.

Vardarbība pret sievietēm nav Latvijai raksturīga parādība, tomēr izvarošanas gadījumi tiek reģistrēti: 1993.gadā 5 uz 100 000 iedzīvotājiem jeb 20 uz 100 000 auglīgā vecuma (15-49 g.) sievietēm. Tas ir mazāk nekā Ziemeļvalstīs, taču iespējama atšķirīga pieeja šāda veida noziegumu noteikšanā: vai cietušās griežas policijā par gadījumiem ģimenē vai nē. Ārstiem nākas saskarties arī ar piekaušanas gadījumiem ģimenēs, bet cietušās izvairās rakstīt iesniegumu policijai, jo, trūkstot iespējām brīvi irēt dzīvokli, rēķinās ar neizbēgamo atgriešanos vienā mitekli ar noziedzīgo vīru.

Sabiedrības uzmanības lokā pagaidām bijusi tikai ģimenes locekļu vardarbība pret bērniem, ne sievietēm. Varbūt tāpēc, ka šādi nodarījumi notiek galvenokārt dzērumā un palīdzēt var tikai cēloņa novēršana. Diemžēl alkohola patēriņš un alkoholisma izplatība Latvijā pēdējos gados ir sasniegusi vēl nepieredzētu līmeni (sk. 8. tabulu), un no tā sievietes cieš nesalīdzināmi vairāk nekā no vardarbības.

8. Bruņoto konfliktu ietekme uz sievietēm.

Militārie konflikti Latvijas teritorijai pēdējos desmit gados ir gājuši secen, ja neskaita 9 bojā gājušos 1991.gada janvāra un augusta puča dienās. Tomēr vecāko paaudžu Latvijas sievietēm vēl nākas ciest vīru, līgavaiņu un bērnu zaudējumu Otrajā pasaules karā un tam sekojošajās represijās. Tieši šī iemesla dēļ valstī ir neproporcionāli daudz vientuļo pensionāru, galvenokārt sieviešu, kam nepieciešama aprūpe un materiāla palīdzība.

7. Violence against women.

According to official counts, violence against women is not common in Latvia; 5 rapes per 100 000 inhabitants or 20 per 100,000 women aged 15 to 49 were registered in 1993. These figures are lower than in Nordic countries, though the possibility of different criterion for this crime cannot be discounted. Another factor to consider is whether or not women report rapes to the police. Physicians encounter cases of domestic battery, though most women refuse to charge their attackers, for shortages in housing and income mean that they will have to return to live with the perpetrators of these crimes.

The public eye is currently fixed on child beating, rather than on violence against women. One possible explanation is that beatings are often linked to the abuse of alcohol, so that the cause must be treated before the effects can change. Unfortunately, the consumption of alcohol and alcoholism in Latvia has reached record proportions in the last few years (see Table 8), and women have suffered from this much more than from violence alone.

8. Effects on women of continuing national and international armed or other kinds of conflict.

Latvia has been spared from military conflicts in the past decade, excepting 9 casualties in January 1991 and the August "putsch" of the same year. Still, older generations of Latvian women still live without husbands, sweethearts and children lost in the Second World War and postwar deportations. For this reason, a disproportionately high number of pensioners live alone, primarily women who need care and material assistance.

Hundreds of relatively young women have lost husbands or sons in the Soviet war with Afghanistan, as well as during routine Soviet army mandatory service in peacetime. In this way, a younger (and smaller) generation of war widows has developed.

Simtiem sievietēm ir zaudējušas vīrus vai dēlus noziedzīgajā PSRS karā pret Afganistānu, kā arī vecāko dienesta biedru vardarbības dēļ bijušās PSRS bruņotajos spēkos miera laikā. Līdz ar to Latvijā radusies jauna (kaut arī skaitliski mazāka) karavīru atraitņu paaudze.

III. Future Strategic Goals

Taking into consideration the legal equality of Latvia's women, as well as their high level of education and professional experience, the primary objective for the future is the realization of true equality in all structures and spheres of life. Each member of society must contribute to this process.

Immediate objectives for legislation and the government:

- To implement the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, a government structure must be created to target equality affairs and to inform society about women's human rights;
- Changes in the Labor Code are necessary so that either parent may take a leave of absence for childrearing;
- The system of social guarantees for families with dependants must be developed, so that mothers have a range of choices for gainful employment from the time their children are infants (not linking public assistance with women's employment, but fostering the development of preschools);
- The budget and tax revenue systems should prioritize education, culture, the sciences, and health care, as part of the basic human needs most relevant for the majority of the population—women;
- Social statistics should be expanded and deepened, so that the true situation of (and changes within) different groups in society may more accurately be portrayed.

Objectives for the National Preparatory Committee for Beijing:

- Popular stereotypes about patriarchal societal structures should be challenged through the mass media, incrementally eliminating traditional limitations in the fulfilment of social roles;
- Women's social and political activity should increase, more women should run for office and defend their interests through other democratic means as well as through the mass media;
- The National Preparatory Committee for the UN Fourth World Conference on Women should publish and distribute CEDAW to all municipal governments and ministries, as well as to the Latvian Confederation of Employers, along with informing the latter of the unacceptability of gender-specific hiring practices (except in cases provided for by law);
- Cooperation with international and national women's organizations should be expanded, so that Latvia may benefit from other countries' experience in recognizing and exercising women's rights and raising women's consciousness, and so that other nations may learn about the current situation in Latvia.

III. Galvenie darbības virzieni

Tā kā Latvijas likumdošana jau paredz abu dzimumu līdztiesību un, to izmantojot, valsts sievietes ir ieguvušas vienlīdz augstu izglītības līmeni ar vīriešiem un ievērojamu darba pieredzi dažādās jomās, galvenais uzdevums turpmākajiem gadiem ir patiesas dzimumu līdztiesības īstenošana visu līmeņu lēmējinstānciju darbībā un sadzīvē. Šajā nolūkā nepieciešama dažādu sabiedrības subjektu rīcība katram savas kompetences robežās.

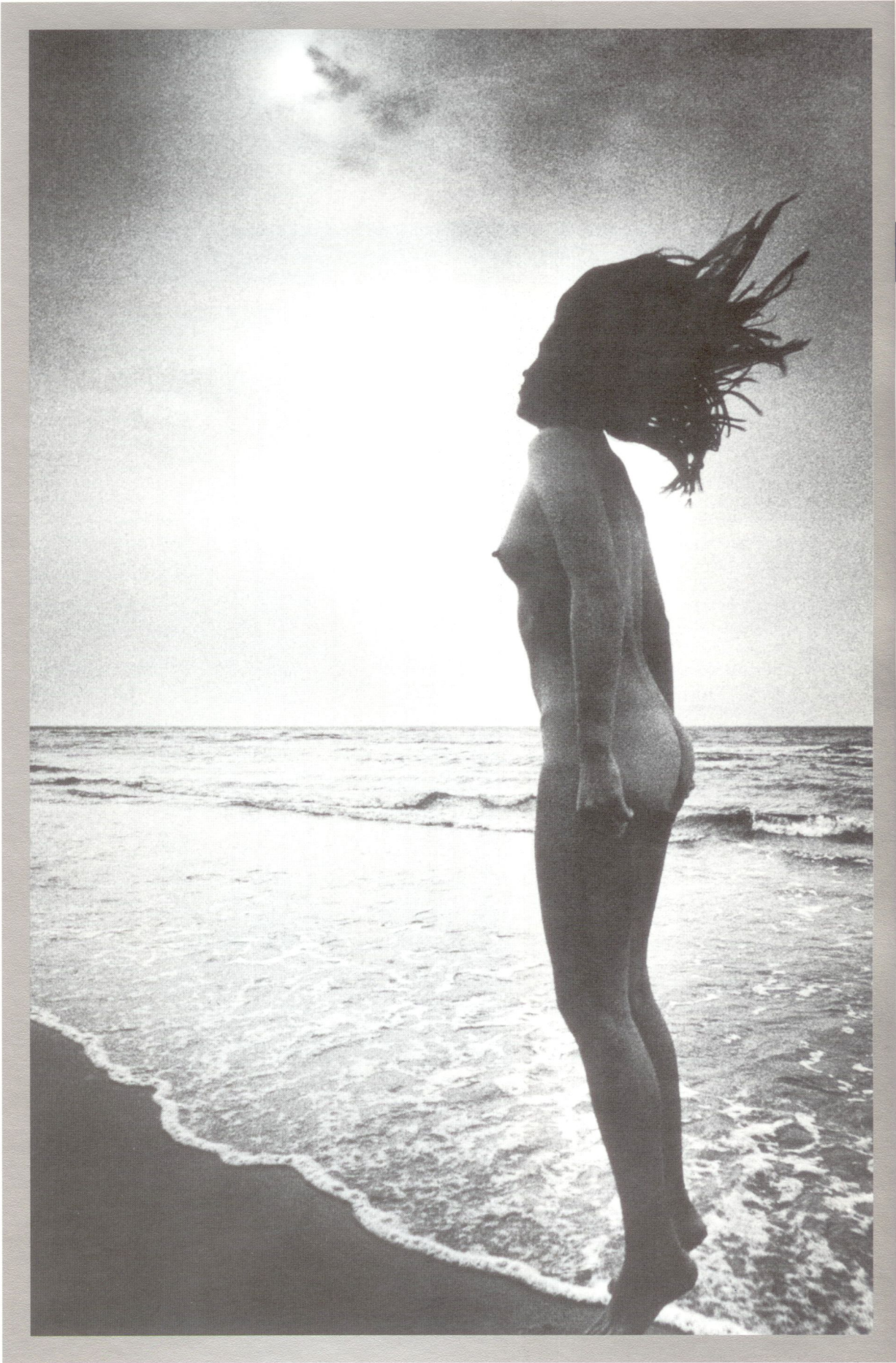
Likumdošanā un valsts pārvaldē tuvākie uzdevumi ir:

- Saskaņā ar Konvencijas par jebkuras sievietes diskriminācijas izskaušanu prasību jāieceļ par tās izpildi atbildīga amatpersona, kam, cita starpā, jānodrošina pilnīgāka sabiedrības informētība par sievietes cilvēktiesībām;
- Jāizdara grozījumi Darba kodeksā, paredzot tiesības izmantot bērna kopšanas atvaļinājumu mātei vai tēvam pēc ģimenes izvēles;
- Jāpilnveido sociālo garantiju sistēma ģimenēm, kas audzina nepilngadīgus bērnus, nodrošinot mātēm reālas nodarbošanās izvēles un darba ienākumu gūšanas iespējas jau pirmajos bērna dzīves gados (nesaistot pabalsta izmaksu ar mātes nodarbinātību un sekmējot bērnu pirmsskolas iestāžu attīstību);
- Ar nodokļu sistēmas un budžeta sadales palīdzību piešķirt reālu prioritāti izglītībai, kultūrai, zinātnei un veselības saglabāšanas iespējām kā cilvēku pamattiesību ievērošanas priekšnosacījumam attiecībā uz iedzīvotāju vairākumu - sievietēm un bērniem;
- Jāpaplašina sociālās statistikas rādītāju loks un iegūtās informācijas detalizācijas pakāpe, kas ļautu pilnīgāk raksturot atsevišķu sabiedrības grupu īsteno stāvokli un pārmaiņas tajā.

Uzdevumi Nacionālajai sagatavošanas komitejai ANO 4. Vispasaules sievietes konferencei:

- Ar savu darbību jāsekmē patriarhālo uzskatu pārvarēšana sabiedrības apziņā un sabiedriskajos saziņas līdzekļos, pakāpeniski mazinot tradicionālos ierobežojumus sociālo lomu izpildē;
- Jākāpina sievietes sabiedriskā un politiskā aktivitāte, viņu uzņēmība kandidēt vēlēšanās un izmantot savu interešu aizstāvībai citus demokrātiskus līdzekļus, kā arī sabiedriskos saziņas līdzekļus;
- Nacionālajai komitejai organizēt Konvencijas par jebkuras sievietes diskriminācijas izskaušanu izplatīšanu visās pašvaldībās un ministrijās, kā arī Latvijas Darba devēju konfederācijā, vienlaikus darot zināmu pēdējai par nepieļaujāmību norādīt brīvo darba vietu pretendentu vēlamu dzimumu (atskaitot darba likumdošanā paredzētos darba veidus);
- Izvērst sadarbību ar starptautiskajām un citu valstu sievietes organizācijām, apgūstot viņu pieredzi savas tiesību ievērošanā un pašapziņas veidošanā, kā arī izmantojot iespēju informēt pasaules sabiedrību par Latviju.

A. ANO sekretariāta ieteiktie raksturlielumi

A. Key National Indicators

Table 1

1. tabula

Sieviešu dalība valsts pārvaldē un visu līmeņu lēmēj institūcijās

Participation of Women in Government, Local Representative Bodies and Executive Bodies

Indicators	1980	1985	1993	Raksturlielumi
Percentage of female legislators, %	34.8	..	15.0	Sieviešu īpatsvars likumdevēju starpā, %
Number of women in government:				Sieviešu skaits/īpatsvars izpildvaras iestādēs dažādu līmeņu amatos:
Ministers	2	..	1 of/no 13	ministres
State Ministers	-	-	1 of/no 12	valsts ministres
State Secretaries	-	-	4 of/no 13	valsts sekretāres
Female participation in the diplomatic service: Ambassadors	-	-	5 of/no 23	Sieviešu dalība diplomātiskajā dienestā: vēstnieces
Female representation in local government:*				Sieviešu īpatsvars pašvaldībās:*
among deputies	49.2%	..	39.1%*	deputātu vidū
-in cities	..	..	24.6%	-lielpilsētās
-municipal councils	..	..	18.9%	-rajonu padomēs
-municipal city councils	..	..	32.3%	-rajonu pilsētu padomēs
-in rural townships (pagasti)	..	..	42.9%	-pagastos
in local government leadership				pašvaldību vadītāju vidū
-municipal councils	n.a./n.d.	..	7.7%	-rajonu padomēs
-municipal city councils	n.a./n.d.	..	17.4%	-rajonu pilsētu padomēs
-in rural townships (pagasti)	n.a./n.d.	..	33.7%	-pagastos
Percentage of female employers and own account workers, %	-	-	-	Sieviešu īpatsvars darba devēju un individuāli strādājošo vidū, %
Female participation in business establishments:	..	..	n.a./n.d.	Sieviešu īpatsvars pārvaldes iestāžu un ražošanas organizatoru vidū:
-at the highest level (executives)	7.7%**	..	n.a./n.d.	-augstākajā līmenī
-middle management	17.5%**	..	n.a./n.d.	-vadītāju vietnieki
-lower management	26.8%**	..	n.a./n.d.	-apakšvienību vadītāji
Female proprietors	-	-	n.a./n.d.	Sieviešu – privātpašnieču %

* 1994. gada dati – Latvijas Republikas pašvaldību vēlēšanas 1994. gada 29. maijā. Centrālā Vēlēšanu komisija, 1994.
1994 data – Municipal elections of 29 May 1994. Central Election Commission, 1994.

** 1989. gada tautskaites dati.
Data from the 1989 census.

Table 4

4. tabula

**Nabadzība
Poverty**

Indicators	1979/80	1985	1989/90	1991	1992	1993	Raksturlielumi
Percentage of households headed by women (census data from 1979 and 1989)	..	n.a./n.d.	15.9%	..	..	n.a./n.d.	Sieviešu – ģimenes galvu īpatsvars (tauskaišu dati 1979. un 1989.g.)
Unemployment level*							Bezdarba līmenis*
a) nationally	-	-	-	-	2.3%	5.8%	a) valstī
men	-	-	-	-	1.7%	5.8%	vīriešu
women	-	-	-	-	2.6%	5.8%	sieviešu
b) in urban areas	-	-	-	-	..	2.5%	b) lielākajās pilsētās
men							vīriešu
women							sieviešu
Percentage of children aged 1-6 enrolled in state and municipal kindergartens	55%	61%	48%	38%	28%	28%	Valsts un pašvaldību bērnudārzos aprūpējamo bērnu īpatsvars 1-6 gadus vecajiem
Percentage of trade school students who are female; including women by professional affiliation	..	..	36.3%	..	..	41.4%	Sieviešu īpatsvars arodskolu audzēkņu vidū; t. sk. pa profesiju grupām

* Nodarbinātības valsts dienesta dati. Papildu ziņas 12., 13., 14. tabulā.
Data from the State Employment Service. For additional information, see tables 12, 13, and 14.

Table 6a

6.a. tabula

Sieviešu izglītošanās un izglītības līmenis
Female Education

Indicators	1980	1985	1990	1991	1992	1993	Raksturlielumi
Literacy rate of adults aged 15 and older, %							Lasītpratēju īpatsvars 15 gadu un vecāku iedzīvotāju vidū, %
men	99.9	99.9	..	..	..	99.9	sievietes
women	99.9	99.9	..	..	..	99.9	vīrieši
Percentage of age groups enrolled in schools at various levels:*							Dažāda līmeņa skolu audzēkņu īpatsvars atbilstošo vecumgrupu jauniešu vidū:*
primary boys	..	98%*	..	..	..	83%	pamatskolās zēni
girls	..	99%	..	..	..	84%	meitenes
secondary boys	..	45%	..	..	..	8%	vidusskolās puīši
girls	..	59%	..	..	..	10%	meitenes
university men	..	18%	..	..	..	15%	augstskolās jaunieši
women	..	19%	..	..	..	20%	jaunietes
Number of students who have completed various levels of education, in thousands:							Dažāda līmeņa izglītības iestādes beigušo jauniešu skaits, tūkst.
1st level (primary) males							1. līmenis (pamatskolas) jaunieši
females							jaunietes
2nd level (secondary) males	8.7	7.8	..	4.9	3.1	..	2. līmenis (vidusskolas) jaunieši
females	16.0	13.8	..	9.2	8.0	..	jaunietes
3rd level (university) males	3.0	2.7	2.6	2.7	3.2	3.6	3. līmenis (augstskolas) jaunieši
females	3.9	4.3	3.1	3.1	3.6	4.3	jaunietes
Number of graduates of higher technical education, in thousands							Augstākās tehniskās izglītības iestādes beigušo jauniešu skaits, tūkst.
male	..	..	..	..	4.2	3.3	jaunieši
female	..	..	..	..	2.4	1.2	jaunietes
Percentage of educators who are female							Sieviešu īpatsvars dažāda līmeņa mācību iestāžu skolotāju un pasniedzēju vidū**
(average)**	83%	..	84%	..	..	84.6%	vidēji, t. sk.
in general education 1st level	91%	..	..	..	..	..	vispārīzglītojošās skolās 1. līmenis
2nd level	..	..	..	..	..	..	2. līmenis
in higher education	..	..	..	..	..	n.a./n.d.	augstskolās

* 1989. gada VSK dati.
Data for 1989, State Statistical Committee.

** Papildu ziņas 9., 10. tabulā.
Additional information in Tables 9 and 10.

Table 6b

6.b. tabula

Sieviešu un bērnu veselības pamatrādītāji
Principal Health Indicators for Women and Children

Indicators	1980	1985	1990	1991	1992	1993	Raksturlielumi
Median life expectancy at birth, both sexes	68.9	70.2	69.5	69.4	68.7	67.2	Vidējais paredzamais mūža ilgums jaundzimušajiem
women	73.9	74.5	74.6	74.8	74.8	73.8	sievietēm
men	63.6	65.5	64.2	63.8	63.3	61.2	vīriešiem
Maternal mortality per 100,000 live births*	25.3	30.2	23.7	31.5	44.0	29.9	Mātes mirstība uz 100 000 dzīvi dzimušiem*
Infant mortality per 1000 births	15.4	13.0	13.7	15.6	17.4	15.9	Zīdaiņu mirstība uz 1000 dzimušo
males	18.2	14.0	15.9	17.8	19.3	17.6	zēni
females	13.0	11.8	11.4	13.2	15.4	14.1	meitenes
Child mortality for ages 1-4, per 100,000	1.4	1.1	1.0	1.0	1.0	1.2	Bērnu mirstība 1-4 gadu vecumā uz 100 000
boys	1.7	1.2	1.1	1.1	1.1	1.3	zēni
girls	1.1	1.0	0.9	1.0	0.8	1.0	meitenes
Percentage of women of childbearing age using contraceptives*	n.a./n.d.	n.a./n.d.	..	..	18.7%	18.0%	Kontraceptīvu lietotāju īpatsvars starp fertīlā vecuma sievietēm*
% using the IUD	..	..	..	..	16.7%	14.8%	t. sk. spirāles
% using oral contraceptives	..	..	..	..	2.0%	3.2%	hormonpreparātus
Prevalence of anemia among pregnant women*	..	12.6%	14.7%	29.4%	28.0%	30.4%	Anēmija fertīlā vecuma sievietēm-grūtniecēm*
Malnutrition among children aged 1-5	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	Nepietiekami baroto bērnu īpatsvars 1-5 gadu vecumā
boys							zēni
girls							meitenes
Percentage of children up to 1 year of age receiving vaccinations*							Profilaktiski potēto īpatsvars 1-5 gadu vecumā
tuberculosis (TB)	..	..	94.8%	88.6%	92.7%	91.0%	pret tuberkulozi (TB)
diphtheria (DTP)	..	..	89.6%	89.0%	87.4%	80.3%	difteriju (DPT)
polio	..	..	91.8%	90.4%	..	82.5%	poliomieliņu (Polio)
measles	..	..	..	..	76.8%	80.2%	masalām (Measles)
Percentage of pregnant women fully immunized against tetanus*	-	-	-	-	-	-	Pret stīvumkrampjiem profilaktiski potēto grūtnieču īpatsvars*
Percentage of births in medical establishments*	..	..	..	..	..	99.2%	Dzemdības medicīnas iestādēs*
Percentage of HIV-positive women (among pregnant women)	..	..	..	..	..	n.a./nav	Ar AIDS inficēto sieviešu īpatsvars atrastas (grūtnieču vidū)

* Labklājības ministrijas neregulāri publicēti dati. Papildu ziņas 8. tabulā.
 Unpublished data compiled by the Ministry of Welfare. Additional information in Table 8.

Table 6c

6.c. tabula

Nodarbinātība*
Employment*

Indicators	Sieviešu īpatsvars nodarbināto vidū, % Percentage of women in the work force, %			Vidējā darba apmaksa mēnesī 1994. g. 1. ceturksnī, Ls Median monthly wage, 1st quarter, 1994, in Ls			Raksturlielumi
	1980**	1985***	1993	vidēji all	sievietēm women	vīriešiem men	
In all branches	54.2	54.9	47.8	61.4	53.7	69.7	Kopā tautsaimniecībā, t. sk.
farming and forestry	..	..	34.7	36.6	35.1	37.5	lauksaimniecībā un mežsaimniecībā
fishing	..	..	13.4	70.2	63.3	71.1	zvejniecībā
manufacturing	52.8	53.0	46.4	62.8	55.9	68.9	rūpniecībā
construction	18.3	18.8	12.4	58.0	50.7	59.6	celtniecībā
trade, wholesale and retail; automobile, motorcycle, household appliance repair	..	..	65.2	50.8	48.2	55.2	vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu, motociklu, sadzīves priekšmetu un personīgās lietošanas priekšmetu remonts
hotels and restaurants	..	..	70.7	48.1	44.9	58.5	viesnīcas un restorāni
transportation and communications	..	..	33.5	102.6	79.2	115.6	transports un sakari
finance	87.6	90.2	89.5	121.7	112.0	147.7	finanses
real estate, rental properties, commercial property	..	..	49.2	57.8	50.5	65.1	nekustamo īpašumu izmantošana, noma un komercdarbība
state structures, social security	..	..	39.7	73.4	68.9	76.5	valsts pārvalde un aizsardzība,
education	78.1	79.2	77.7	51.3	48.8	59.8	obligātā sociālā apdrošināšana
health care	82.1	81.9	81.7	48.7	46.9	57.8	izglītība
other services	..	..	42.5	50.5	44.9	58.0	veselības aizsardzība citi komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi
Total percentage of part-time workers	n.a./n.d.	n.a./n.d.	n.a./n.d.	-	-	-	No visiem: nepilnu darba laiku strādājošo īpatsvars

* VSK dati.

Data from the State Statistical Committee.

** Nozaru dalījums agrākajos gados un tagad nav pilnībā salīdzināms, tādēļ uzrādīts nepilnīgi.

Data for employment in various branches for previous years is not directly comparable, and is therefore presented only partially.

*** 1989. g.

1989 data.

B. Papildtabulas B. Supplementary Data

Table 7

7. tabula

Latvijas iedzīvotāju dzimuma un vecuma struktūra 1994. gada sākumā*
The population and age structure in Latvia, early 1994*

Vecums, gados Age, in years	Pavisam, tūkst. Total, in thousands	To skaitā		
		vīrieši, tūkst. men, 1,000	sievietes, tūkst. women, 1,000	sieviešu īpatsvars, % percentage females
Visi iedzīvotāji, to skaitā / Total population age groups	2565,8	1190,7	1375,1	53,6
0-4	161,6	82,8	78,8	48,8
5-9	197,6	100,6	97,0	49,1
10-14	179,6	91,5	88,1	49,0
15-19	167,3	84,6	82,7	49,4
20-24	178,4	92,0	86,4	48,4
25-29	175,3	89,8	85,5	48,8
30-34	195,6	96,8	98,8	50,5
35-39	186,5	91,0	95,5	51,2
40-44	171,0	81,9	89,1	52,1
45-49	146,6	68,9	77,7	53,0
50-54	166,2	76,1	90,1	54,2
55-59	158,9	70,3	88,6	55,8
60-64	145,1	61,1	84,0	57,9
65-69	127,8	44,9	82,9	64,9
70-74	83,7	25,3	58,4	69,8
75-79	51,1	14,6	36,5	71,4
80-84	44,1	11,6	32,5	73,7
85-89	21,9	5,4	16,5	75,3
90-94	6,3	1,3	5,0	79,4
95 un vecāki/and older	1,2	0,2	1,0	83,3

* Latvijas demogrāfijas gadagrāmata 1993. Rīga, 1994. 41. lpp.
1993 Demographic Yearbook of Latvia. Riga, 1994, p. 41.

Raksturīgākie Latvijas iedzīvotāju veselības un sociālās higiēnas rādītāji*
Health and Social Hygiene Indicators*

Indicators	1980	1985	1987	1990	1991	1992	1993	Raksturlielumi
1. Summary birth coefficient urban rural	1.866 1.668 2.441	2.070 1.940 2.451	2.155 2.005 2.606	2.035 1.801 2.699	1.859 1.551 2.423	1.728 1.496 2.302	1.508 1.272 2.064	1. Summārais dzimstības koeficients pilsētās laukos
2. Incidence of venereal disease, per 100,000 inhabitants syphilis gonorrhoea In Riga: syphilis gonorrhoea			2.5 85.4 4.7 116.6	4.8 99.2 9.9 133.7	8.1 92.4 14.2 120.4	10.3 124.5 13.9 156.6	31.8 162.0 45.1 204.2	2. Saslimstība ar veneriskajām slimībām uz 100 000 iedzīvotājiem sifiliss gonoreja t. sk. Rīgā: sifiliss gonoreja
3. Persons undergoing treatment for alcoholism, per 100,000	46	22	10	17	28	30	66	3. No stacionāriem izrakstītie alkohola psihožu slimnieki uz 100 000 iedz.
4. Deaths by alcohol poisoning, per 100,000 men women		6.0 9.7 2.9	***	4.2 7.7 1.3	5.3 8.8 2.2	6.7 11.8 2.1	10.1 17.1 4.1	4. Mirušo skaits no saindēšanās ar alkoholu uz 100 000 iedzīvotājiem vīrieši sievietes
5. Suicides per 100,000 men women	33 53 15	29 47 13	23** 33 14	26 43 11	29 47 13	35 57 15	43 72 17	5. Pašnāvību biežums uz 100 000 iedzīvotājiem vīrieši sievietes
6. Deaths by unnatural causes, per 100,000 due to homicides due to automobile accidents	149 .. 34	122 .. 27	99 .. 24	139 9 43	155 11 46	170 16 38	212 25 35	6. Pavisam nedabiskā mirstība (traumas, saindēšanās u. tml.) uz 100 000 iedzīvotājiem t. sk. slepkavības transporta negadījumi
7. Felonies registered per 100,000 rapes, including attempted rapes		98 0.5		129 0.5	157 0.6	235 0.5	204 0.5	7. Reģistrēto noziegumu skaits uz 100 000 iedzīvotājiem t. sk. izvarošanas, ieskaitot mēģinājumus
8. Number of women convicted per 1000 working-age women		1674 2.3		538 0.7	568 0.8	614 0.8	620 0.9	8. Notiesāto sieviešu skaits t. p. uz 1000 sievietēm darbaspējīgā vecumā

* Latvijas demogrāfijas gadagrāmata par atbilstošajiem gadiem.
Latvian Demographic Yearbooks for 1980, 1985, 1987, 1990, 1992, 1993.

** Likumpārkāpumi un sabiedrībai nevēlamas parādības, stat. datu krājums. Rīga, 1994.
Statistical Compilation of Crimes and Social Disorders. Riga, 1994.

*** Pēc 1985. g. ieviestajiem alkohola tirdzniecības un patēriņa ierobežojumiem.
After the restrictions on the sale and use of alcohol introduced in 1985.

Vidējo un augstāko izglītību ieguvušo sieviešu un vīriešu īpatsvars Latvijā 1989. gadā*
Percentage of Men and Women with Secondary and Higher Education in Latvia, 1989*

% of each age group in the population

% no katras grupas iedzīvotājiem

Vecums Age	Sievietes / Women		Vīrieši / Men	
	ar vidējo un augstāko izglītību with secondary and higher education	t. sk. augstāko subset with higher education	ar vidējo un augstāko izglītību with secondary and higher education	t. sk. augstāko subset with higher education
Pilsētnieki 10 g. un vecāki/ Urban dwellers age 10 and up	61.6	12.1	62.6	12.1
t. sk. 15-19	40.9	-	41.4	-
20-24	95.6	7.9	92.6	4.7
25-29	96.1	21.9	92.4	16.2
30-39	94.0	23.5	88.8	19.1
35-39	88.9	22.1	81.1	20.2
40-44	83.9	20.8	74.2	20.0
45-49	73.5	17.1	64.9	17.7
50-54	63.8	15.9	59.2	18.9
55-59	48.3	12.5	49.2	15.5
60-64	44.0	9.8	45.9	14.2
Laucinieki 10 g. un vecāki/ Rural dwellers age 10 and up	39.0	4.7	41.2	4.2
t. sk. 15-19	26.2	-	22.5	-
20-24	87.5	3.8	80.4	2.9
25-29	88.7	10.5	81.9	8.3
30-34	83.1	11.6	74.4	9.0
35-39	71.7	9.9	60.6	8.1
40-44	57.9	7.7	47.4	6.4
45-49	43.7	6.4	35.1	5.5
50-54	33.9	5.7	27.2	5.2
55-59	23.0	4.7	22.5	4.6
60-64	19.1	3.3	20.9	3.8

* Aprēķināts pēc: 1989. g. tautas skaitīšanas rezultāti Latvijā. Rīga, 1991.
 Calculations based on results of the 1989 census. Riga, 1991.

Table 10

10. tabula

Personu skaits, kuras mācījās, sadalījumā pa apmācības veidiem*
Number of Persons Enrolled in Schools*

at the beginning of the school year, in thousands

mācību gada sākumā, tūkst. cilvēku

	1985/86	1992/93	1993/94		1994/95		
			visi	sieviešu īpatsvars, %	visi	sieviešu īpatsvars, %	
			total	% female	total	% female	
In all schools including:	478	434	422	50.6	..	..	Pavisam mācījās tajā skaitā: vispārīzglītojošās skolās arodskolās vidējās speciālās mācību iestādēs augstākajās mācību iestādēs
general schools	351	337	336	50.6	331	50.4	
trade schools	42	29	28	41.4	27	40.6	
secondary specialized schools	41	27	22	52.3	18	51.8	
higher education	44	41	36	56.4	..	..	

* VSK dati.

Data from the State Statistical Committee.

Table 11

11. tabula

Apmaksātā darbā nodarbināto pilsētnieku laika izlietojums galvenajām nodarbību grupām
Latvijā 1987. gadā*
Weekly time use among employed urban inhabitants, 1987*

Principal activities	Sievietes Women (hrs/wk)	Vīrieši Men (hrs/wk)	Galvenās nodarbību grupas
Paid employment	37.5	41.8	Apmaksātais darbs
Work-related activities	5.6	7.1	Ar darbu saistītās darbības
Housekeeping	28.0	16.0	Darbs mājāsaimniecībā
Total hours spent working	71.1	64.9	Kopējā darba slodze
Satisfaction of physiological needs	70.1	70.6	Fizioloģisko vajadzību apmierināšanai
sleep	56.3	56.6	t. sk. miegs
Leisure time	26.8	32.5	Brīvais laiks
studies	0.3	0.3	no tā: mācības
civic activity	0.6	0.5	sabiedriskā darbība
cultural activities	1.5	1.1	izrādes; izstādes
time spent with friends	3.6	2.8	saieti
active rest	3.1	4.4	aktīvā atpūta
reading	4.1	5.0	lasīšana
listening to music, radio	1.4	1.3	radio un mūzikas ieraksti
TV	8.9	13.0	TV
passive rest	1.3	1.4	bezdarbīga atpūta
travel to place of leisure	2.0	2.7	ceļā uz nodarbību vietu
Other time	-	-	Nesadalītais laiks
Total weekly hours	168.0	168.0	Kopā nedēļā

* Pēc šī gada pētījumi nav veikti. Aprēķināts pēc: I. Niemi, P. Eglīte, A. Mitrikas, V.D. Patrushev, H. Pääkkönen. Time Use in Finland, Latvia, Lithuania, and Russia. Helsinki, 1991.

No data are available after 1987. Calculations based on Niemi, Eglite, Mitrikas, Patrushev, Pääkkönen. Time Use in Finland, Latvia, Lithuania, and Russia. Helsinki, 1991.

Ģimeņu sadalījums pēc ienākumu līmeņa 1993. gadā*
Families Categorized by Income Levels, 1993*

Ienākumi uz 1 ģimenes locekli mēnesī, Ls Monthly income per family member, Ls	Sadalījums, % Division, %	Ienākumi uz 1 ģimenes locekli vidēji grupā, Ls Median income per family member, Ls	Uztura kaloritāte kcal uz 1 ģimenes locekli diennakti Food calories per family member over a 24-hour period		t. sk. dzīvnieku izcelsmes food calories from animal-based products	
			1992	1993	1992	1993
			Visas ģimenes / All families t. sk. ar ienākumiem / With incomes: līdz / up to 15.00***	100.0	27.41**	2312
15.01-25.00	11.9	12.82	1920	1889	745	679
25.01-35.00	35.0	20.30	2088	2130	822	743
35.01-45.00	25.3	28.92	2390	2513	962	922
45.01-55.00	13.5	39.70	2521	2741	1025	1050
55.01 un vairāk / and up	7.4	49.22	2766	3049	1153	1165
	6.9	71.16	2883	3235	1241	1273

* Ģimenes budžets 1993, statistikas biļetens. Rīga, 1994. 5. lpp.

Based on the statistical bulletin, Family Budgets 1993. Rīga, 1994, p. 5.

** Pilns iztikas minimums Ls 35,57; krīzes minimums Ls 30,00 (50.4 USD) ar enerģētisko vērtību 2522 kcal līmenī.
Full subsistence income is 35.57 Ls/month; crisis subsistence income is 30 Ls/month (50.4 USD) at the level of 2522 food calories per person per day.

*** Bērnu īpatsvars 48%, vidēji visās ģimenēs – 28%.

Children are 48% of family members in this income group, but 28% of family members over all income groups.

**Vidējais cilvēku skaits un sastāvs ģimenēs ar atšķirīgu ieņēmumu līmeni uz 1 ģimenes locekli
1993. gadā, %***
Average Number and Age of Family Members with Varying Levels of Income per Individual, 1993 (%)*

	Visas ģimenes / All families	T. sk. ar ieņēmumu līmeni, Ls / Income levels, Ls						55 Ls un vai- rāk / and up	
		līdz / up to 15 Ls	15.1-25 Ls	25.1-35 Ls	35.1-45 Ls	45.1-55 Ls			
Average no. of family members	2.39	2.92	2.82	2.40	1.78	1.51	1.52	Vidējais lielums; cilv.	
A. Division by source of income, in %	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	A. Sadalījums pēc iztikas avota, % visi	
employment	43.5	27.5	37.1	46.9	62.5	67.1	68.2	t.sk. nodarbinātie	
scholarships	1.7	0.3	2.2	3.4	1.7	2.0	0.7	stipendiāti	
pensions	15.6	3.4	14.6	16.8	7.7	6.7	9.3	pensionāri	
dependents	39.2	68.8	46.1	32.9	26.1	24.2	21.8	apgādājamie	
Dependents per employed family member	0.90	2.50	1.24	0.70	0.42	0.36	0.32	Apgādājamie uz 1 nodarbināto	
B. Gender-age division, total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Dzimumvecuma sastāvs, % visi	
children aged 1-6	8.4	20.6	8.2	4.2	5.7	4.0	4.0	t.sk. bērni 1-6 g. (pirmssk.)	
aged 7-15 (mandatory school age)	19.8	27.8	26.4	19.0	12.5	10.1	5.9	7-15 g. (oblig. skolas vecumā)	
teenagers 15-17	3.4	2.8	3.9	5.1	2.3	4.0	4.0	jaunieši 16-17 g.	
men 18-59	19.8	17.9	18.6	21.9	23.9	26.8	27.2	vīrieši 18-59 g.	
women 18-55	32.5	27.5	30.0	30.8	42.0	5.7	41.0	sievietes 18-55 g.	
men of retirement age	3.4	-	2.5	4.2	2.8	0.7	4.0	pensijas vecuma vīrieši	
women, retirement age	12.7	3.4	10.4	14.8	10.8	8.7	13.9	pensijas vecuma sievietes	
Total:								No visiem:	
up until working age	28.2	48.4	34.6	23.2	18.2	14.1	9.9	līdz darbības vecumam	
working age	55.7	48.2	52.5	57.8	68.2	76.5	72.2	darbības vecuma	
retirement age	16.1	3.4	12.9	19.0	13.6	9.4	17.9	pensijas vecuma	
Number of families polled	956	114	334	242	129	71	66	Aptaujāto ģimeņu skaits	
Division by income level, %	100.0	11.9	34.9	25.4	13.5	7.4	6.9	Sadalījums pēc ieņēmuma līmeņa, %	

* Aprēķināts pēc: Ģimenes budžets 1993, statistikas biļetens. Rīga, 1994. 44. un 47. lpp.
Calculations based on the statistical bulletin Family Budgets 1993. Rīga, 1994. pp. 44, 47.

Ģimeņu naudas ieņēmumu un to izlietojuma struktūra*
(pēc ģimeņu budžeta pētījumu materiāliem, %)
Family Income and Spending Patterns (based on studies of family budgets, in %)*

	1985	1990	1991	1992	1993	
Total income	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Visi naudas ieņēmumi
including:						tajā skaitā:
salary and wage income	74.0	72.4	62.2	64.3	63.0	darba samaksa
public assistance	13.0	11.2	20.9	17.9	20.3	ieņēmumi no sabiedriskajiem fondiem
farming income from harvests and sale of livestock and poultry	5.5	6.1	5.8	7.3	5.4	ieņēmumi no lauksaimniecības produktu, lopu un putnu pārdošanas
other income	7.5	10.3	11.1	10.5	11.3	pārējie ieņēmumi
Total spending	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	Visa naudas izlietojums
including:						tajā skaitā:
food	32.0	29.4	37.8	48.2	44.4	pārtikai
alcohol	3.4	4.4	3.3	2.7	1.8	alkoholiskajiem dzērieniem
non-food items	34.4	37.6	35.4	22.8	19.5	nepārtikas precēm
including:						no tām:
fabric, clothing, shoes (incl. repairs)	16.4	17.3	15.9	9.4	7.3	audumi, apģērbi, apavi (ieskaitot labošanu)
household furniture and appliances (incl. repairs)	4.1	4.1	4.6	2.2	1.6	mēbeles, mājtsaimniecības priekšmeti un elektropreces (iesk. remontu)
stereos, TV (incl. repairs)	4.2	5.1	4.9	2.5	2.6	kultūrpreces (iesk. remontu)
personal care products	2.0	2.5	2.0	1.6	2.1	sanitārijas un higiēnas priekšmeti
building materials	0.5	0.8	1.0	0.7	0.5	celtniecības materiāli
fuel	0.2	0.1	0.1	0.3	0.4	kurināmais
paid services	10.7	9.7	7.3	11.6	19.2	maksas pakalpojumi
including:						no tiem
rent, electricity, telephone, maintenance	3.0	2.6	1.7	6.1	12.5	maksa par dzīvokli, komunālajiem pakalpojumiem, personisko māju uzturēšana
taxes	9.4	9.0	7.9	7.9	8.2	nodokļi un citi obligātie maksājumi
other expenses	10.1	9.9	8.3	6.8	6.9	citi izdevumi

* Latvijas sievietē valsts 75 gadus. Rīga, 1994. 208. lpp.
 Latvian Woman – 75 Years. Rīga, 1994, p. 208.

Uztura produktu patēriņš * (uz vienu iedzīvotāju gadā, kilogramos)
Food Consumption* (in kilograms per person per year)

	1985	1990	1991	1992	1993	
Meat and meat products: including fat and subproducts	85	83	74	63	58	Gaļa un gaļas produkti, pārrēķinot gaļā: ieskaitot taukus un subproduktus
excluding fat and category II subproducts	78	77	69	55	49	bez taukiem un II kategorijas subproduktiem
Milk and dairy products	455	454	420	370	360	Piens un piena produkti, pārrēķinot pienā
Eggs (number consumed)	295	259	232	213	210	Olas, gab.
Fish and fish products	23.8	22.5	18.0	13.0	12.0	Zivis un zivju produkti
Sugar	46.8	48.1	40.5	32.8	36.0	Cukurs
Vegetable oils	8.8	7.8	3.8	3.9	6.7	Augu eļļa
Potatoes	122	125	115	116	118	Kartupeļi
Vegetables and legumes	80	69	69	70	68	Dārzeņi un ķirbjaugi
Fruit and berries (excluding wine)	43	33	37	34	50	Augi un ogas (bez izlietojuma vīnam)
Grain products (bread, pasta, flour)	104	107	105	110	111	Labības produkti (maize un makaronu izstrādājumi, pārrēķinot miltos, milti, putraimi, pākšaugi)

* Latvijas sievietē valsts 75 gados. Rīga, 1994. 109. lpp.
 Latvian Woman – 75 Years. Rīga, 1994, p. 209.

C. Bibliography

1. Latvian Demographic Yearbooks for the appropriate years.
2. 29 May 1994 Municipal Elections. Central Election Committee, 1994.
3. *Results of the 1989 Census*. Riga, 1991.
4. *Medical Statistical Yearbook of the Republic of Latvia*.
5. *The Economy of the Republic of Latvia*.
6. Statistical compilation, *Crimes and Socially Undesirable Indicators*. Riga, 1994.
7. *Factors and Motivations of Demographic Behavior*. Riga; 1984 (in Russian).
8. *Fragments of Reality*. Riga, 1992.
9. *Latvian Women—75 Years*. Riga, 1994.
10. *The Dynamic Balance of the Inhabitants of Latvia*. Riga, 1993. (in Russian).
11. Mincs, Ēpompnaščijs, *People over the Years*. Riga, 1989 (in Russian).
12. *On the Road to Democracy: Latvia and International Experience*. Riga, 1994.
13. Zariņa, I. *The Family Ideal Among Latvia's Inhabitants*. LZA Vēstis. A. - 1994, no. 5/6, pp. 59.-62.
14. Niemi, Eglite, Mitrikas, Patrushev, Pääkkönen. *Time use in Finland, Latvia, Lithuania and Russia*. Helsinki, 1991.
15. Data from the State Statistical Committee, Central Election Committee, Ministry of Welfare, Ministry of State Reform, Center for Criminal Research.

C. Izmantotie avoti

1. Latvijas demogrāfiskā gadagrāmata par atbilstošiem gadiem.
2. Latvijas Republikas pašvaldību vēlēšanas 1994. gada 29. maijā. Centrālā vēlēšanu komisija. 1994.
3. 1989. g. tautas skaitīšanas rezultāti Latvijā. Rīga, 1991.
4. *Latvijas Republikas medicīnas statistikas gadagrāmata*.
5. *Latvijas tautas saimniecība*.
6. *Likumpārkāpumi un sabiedrībai nevēlamas parādības, stat. datu krājums*. Rīga, 1994.
7. *Demogrāfiskās uzvedības faktori un motīvi*. Rīga, 1984 (krievu valodā).
8. *Sieviete ceļā*. Rīga, 1992.
9. *Latvijas sievietes valsts 75 gados*. Rīga, 1994.
10. *Latvijas iedzīvotāju laika bilances dinamika*. Rīga, 1993 (krievu valodā).
11. H. Mincs, A. Ēpompnaščijs *Cilvēks gadu plaukumā*. Rīga, 1989 (krievu valodā).
12. *Ceļā uz demokrātiju: Latvija un pasaules pieredze*. Rīga, 1994.
13. I. Zariņa. *Vēlamais ģimenes modelis Latvijas iedzīvotāju skatījumā*. LZA Vēstis. A. - 1994, Nr. 5/6, 59.-62. lpp.
14. I. Niemi, P. Eglite, A. Mitrikas, V.D. Patrushev, H. Pääkkönen. *Time use in Finland, Latvia, Lithuania and Russia*. Helsinki, 1991.
15. Valsts statistikas komitejas, Centrālās vēlēšanu komisijas, Labklājības ministrijas, Valsts reformu ministrijas, Kriminoloģisko pētījumu centra materiāli.

D. Sadarbības padomē pārstāvētās Latvijas sieviešu organizācijas D. Latvian Women's Organizations Represented in the Cooperation Council

Organization	Pārstāves Contact Person	Tālr. darbā telephone (w)	Tālr. mājās telephone (h)	Organizācija
Latvian Women's Society	Ņina Braže	360421	333563	Latvijas Sieviešu biedrība (LSB)
Latvian Women's League	Anita Stankeviča Ingrīda Pilādze	324524 213637	- -	Latvijas Sieviešu līga (LSL)
Latvian Social Democratic Women's Organization	Laila Balga	276588 271207	-	Sociāldemokrātiskā sieviešu organizācija (SSO)
Latvian Association of Academically Educated Women	Pārsļa Eglīte	227474	-	Latvijas Akadēmiski izglītoto sieviešu apvienība (LAISA)
Latvian Women's Sports Association	Rita Jumiķe Astra Mille	751967 -	421783 616228	Latvijas Sieviešu sporta savienība (LSSS)
Women's Committee of the Latvian Farmers' Union	Aina Bruņeniece	-	521307	Latvijas Zemnieku savienības (LZS) sieviešu komiteja
Women's Association of the Democratic Christian Union	Irīna Rulle	323534	-	Kristīgi demokrātisko sieviešu savienība
Women's Club of the Young Christian Association	Astra Sennikova	228013	-	Jaunatnes kristīgās savienības sieviešu klubs
Latvian Women's Aid Corps	Ingrīda Kursiša	-	551815	Latvijas Sieviešu palīdzības korpuss
Women's Committee of the Polish Union	Irēna Sucillo	-	554032	Poļu savienības sieviešu komiteja
Initiative-Hope-Help (single mothers' association)	Ļubova Drukteinē	-	375340	Iniciatīva, cerība, palīdzība (ICP) (vientuļo māšu biedrība)
Latvian Women's Charity Fund	Svetlana Vereščagina	577814	-	Latvijas Sieviešu labdarības fonds
Women's Aid Center for the Disabled	Olga Teterovska	134985 266169	-	Sieviešu invalīdu atbalsta centrs (SINVA)
Latvian Association of Free Trade Unions	Brigita Ābiķe	270465	-	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
Women's Business Club	Irina Pētersone	294790	-	Sieviešu biznesa klubs

E. Latvijas Nacionālā sagatavošanas komiteja ANO 4. Vispasaules sieviešu konferencei

E. The Latvian National Preparatory Committee for the UN Fourth World Conference on Women

Minister for State Reform	Chair / Vadītāja: Vita Tērauda	Valsts reformu ministre
Director of the 1st Political Department, Ministry of Foreign Affairs	Vice-chair / Vadītājas vietniece: Argita Daudze	Ārlietu ministrijas 1. politiskā departamenta direktore
Assistant Director, Latvian Association of Free Trade Unions	Brigita Ābiķe	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēža vietniece
Latvian Writers' Union	Amanda Aizpuriete	Latvijas Rakstnieku savienība
Desk Officer, Ministry of Foreign Affairs	Ieva Arbidāne	Ārlietu ministrijas Baltijas Ministru padomes vecākā referente
MP, Chair of the Saeima Human Rights Committee	Inese Birzniece	Saeimas Cilvēktiesību komisijas priekšsēdētāja
Director of the Saeima Information Department	Anita Dūdiņa	Saeimas Informācijas nodaļas vadītāja
Latvian Women's Information and Research Center	Pārsla Eglīte	Latvijas sieviešu informācijas un pētniecības centrs
Ambassador of Latvia to the UN and Other Organizations in Geneva	Sandra Kalniete	Vēstniece LR Pastāvīgajā pārstāvniecībā pie ANO Ženēvā
Director of the Valka Agricultural Department	Ilgā Karpova	Valkas Lauksaimniecības departamenta direktore
Women's Business Club	Irina Pētersone	Sieviešu biznesa klubs
MP, Vice-Chair of the Saeima Budget and Finance Commission	Aija Poča	Saeimas Budžeta un finansu komisijas priekšsēža vietniece
State Secretary, Ministry of Welfare	Maija Poršņova	Labklājības ministrijas valsts sekretāre
Director of the Department of Structural Policy, Ministry of Economics	Ilgā Preimate	Ekonomikas ministrijas Tautsaimniecības strukturpolitikas departamenta direktore
Latvian Women's League; Counselor to the Director-General of the State Employment Service	Vija Rubīna	Latvijas Sieviešu biedrība; Labklājības ministrijas Darba departamenta ģenerāldirektorapadomniece
Department of Health, Ministry of Welfare	Aiga Rūrāne	Labklājības ministrijas Veselības departamenta vecākā referente
Member of Parliament	Anita Stankeviča	Saeimas deputāte
Department of Social Statistics, State Statistical Committee	Anita Švarckopfa	Valsts Statistikas komitejas Sociālās statistikas departamenta referente
Director, Ilģuciema Women's Prison	Nadežda Trošjuka	Ilģuciema cietuma priekšniece
Department of Labor, Ministry of Welfare	Edvīns Vītolīņš	Labklājības ministrijas Darba departamenta vecākais referents
Secretariat Ministry of State Reform Ministry of Foreign Affairs	Committee Staff / Komitejas līdzstrādnieki: Aija Tūna Gita Ducmane Ingrīda Kariņa	Sekretariāta vadītāja Valsts reformu ministrijas vecākā referente Ārlietu ministrijas Starptautisko organizāciju departamenta vecākā referente

Contact is possible

Iespējams kontakts